

Pensioenfonds Cosun

Van **NU** naar **LATER**

NR. 2 september 2011

Hoe staan we ervoor?

Pensioen akkoord?

Gezonde balans tussen
zekerheid en risico

Gedegen beleid

Pensioenen staan in het middelpunt van de belangstelling. Zo heeft de financiële crisis bij alle pensioenfondsen haar sporen achtergelaten. Daarnaast gaat de hogere levensverwachting van 'de gemiddelde Nederlander' gepaard met aanzienlijk hogere kosten.

In dit licht doet het mij goed dat de financiële positie van ons Fonds nog steeds redelijk is. Op basis van gedegen beleid heeft het deze crisis tot nu toe behoorlijk goed doorstaan. Maar de onzekere financiële situatie is nog lang niet van de baan. Het blijft voor het bestuur een uitdaging om het beleid keer op keer zodanig bij te stellen dat het Fonds gezond blijft.

Pensioenakkoord

Ons uitstekende pensioenstelsel kent nauwelijks zijn gelijke in de wereld. Toch ontkomen we niet aan veranderingen erin. Ons land vergrijsst in hoog tempo en we leven naar verwachting langer. Dat zet de betaalbaarheid van 'het pensioen' onder druk. Het is dan ook van groot belang dat het stelsel toekomstbestendig wordt gemaakt. Sociale partners trachten dit te doen in het pensioenakkoord. Wat dit inhoudt en wat de huidige status is, legt Wijnand Pirée uit op pagina 6. Wijnand is adjunct-directeur P&O van Suiker Unie en verantwoordelijk voor de arbeidsvoorwaarden.

Vereniging van gepensioneerden

Het Fonds kent sinds 1 januari 2011 een Vereniging van gepensioneerden. Inmiddels stromen de aanmeldingen hiervoor binnen. Ik feliciteer oprichter Wytze Dijkstra met dit resultaat. Op pagina 5 doet hij nadere mededelingen over de vereniging.

Fusie

In onze vorige 'Van NU naar LATER' heeft de voorzitter kort stilgestaan bij de fusie van Stichting Pensioenfonds Suiker 2007 met ons Fonds. Op pagina 8 neemt Johan Scheper u verder mee in het fusietraject. Johan is bestuurslid van Pensioenfonds Cosun en ex-voorzitter van Pensioenfonds Suiker 2007. Hij is nauw betrokken geweest bij de fusie. Deze enorme klus is in één jaar tijd geklaard: een knappe prestatie. De fusie is een juiste stap geweest voor beide pensioenfondsen en hun deelnemers.

Cor Veraart
Manager
Pensioenbureau Cosun

In dit nummer

P3

Hoe staan we ervoor?

P5

Vereniging van
gepensioneerden

En dan ben je met pensioen....

P6/7

Pensioen akkoord?

Gezonde balans tussen
zekerheid en risico

Fusie levert diverse voordelen op

Colofon

Van NU Naar LATER is een uitgave van Pensioenfonds Cosun. Het bulletin wordt verspreid onder deelnemers en pensioengerechtigden van het Pensioenfonds in een oplage van ca. 2.700 exemplaren.

Coördinatie redactie: Lidwien Luijten
E-mail: Lidwien.Luijten@cosun.com

U kunt reacties naar onderstaand adres sturen.
Stichting Pensioenfonds Koninklijke Cosun
Postbus 3411
4800 MG Breda
T: (076) 530 34 10
E: Pensioenbureau@cosun.com

Coverfoto: Stichting Fotografie Noorderlicht

A man with dark hair, wearing a grey suit jacket, a light blue shirt, and a blue patterned tie, is sitting on wooden stairs. He is looking towards the camera with a slight smile. The background shows more of the stairs and some blurred objects.

Hoe staan we ervoor?

Willem van den Nieuwenhof
Voorzitter Pensioenfonds Cosun

Onzekere tijden

Hoe staan we ervoor? Deze belangrijke vraag is moeilijk te beantwoorden. Zo hadden we 31 juli stevige buffers met mooie cijfers. Maar die zeggen te weinig over hoe we er voor staan op het moment dat u dit leest.

In een storm op volle zee is het belangrijk om te weten dat het schip deugt en dat de bemanning ervaren, goed opgeleid en op elkaar ingespeeld is. Belangrijker dan van moment tot moment te weten of de golven 9 of 10 meter hoog zijn. Daarom vertel ik hier over wat we de afgelopen tijd hebben gedaan om ons 'schip' op orde te hebben.

- Door de fusie met Pensioenfonds Suiker 2007 is onze basis versterkt.
  - * Het aantal deelnemers is voor het eerst in jaren weer behoorlijk toegenomen. Alle werknemers van Suiker Unie zijn nu deelnemer.
  - * Het bestuur van het Fonds en de deelnemersraad zijn versterkt met leden van het andere fonds.
  - * We besparen op de uitvoeringskosten. Deze besparing is groter dan verwacht.
- Werkgever, werknemers en gepensioneerden tonen betrokkenheid bij het fonds.

De onlangs opgerichte Vereniging van gepensioneerden heeft het initiatief genomen tot overleg met het bestuur van het Fonds. Cijfers van het Pensioenregister leren dat deelnemers van ons Fonds regelmatig informatie opvragen.

- De werkgever stelt gekwalificeerde mensen uit de onderneming beschikbaar voor bestuurlijke taken.
- Het pensioenbureau van Cosun, een klein team van goed gekwalificeerde mensen, heeft een nieuw geautomatiseerd systeem voor de verzekerden-administratie ingevoerd. Zo werken we sneller en besparen we kosten.
- Over 2010 was het beleggingsrendement van het Fonds 8,5%. Gemiddeld over 2006 tot en met 2010 is het 6,1%. Het pensioenvermogen bedroeg per 31 december 2010 meer dan € 0,5 miljard. Het was nog nooit zo hoog. Anders dan veel andere fondsen hebben we per 1 januari 2011 de pensioenen van

pensioengerechtigden, slapers en arbeidsongeschikten weten te indexeren.

Zorgen voor de toekomst

We hebben kortom een krachtig Fonds. Toch is de toekomst niet zorgeloos. Zo schroeven wetgever en toezichthouders hun eisen steeds verder op. Het kost daardoor steeds meer inspanning om een fonds te besturen en om geschikte bestuurders te vinden. Verder leven we steeds langer, is de rente gedaald en zijn de financiële markten erg onzeker. Dit maakt ons pensioen duurder. Het landelijk pensioenakkoord tussen werkgevers en werknemers geeft de richting al aan: later met pensioen en meer onzekerheid accepteren. Hoewel de discussie over dit akkoord nog niet is gesloten, mogen we al één ding vaststellen. De veranderingen die wij sowieso moeten doorvoeren, zullen niet gering zijn. Aan ons nu te zorgen dat we daar klaar voor zijn.

Extra reserve voor gestegen levensverwachting

Nederlanders leven in de toekomst waarschijnlijk gemiddeld langer dan gedacht. Dat is op zich goed nieuws. Maar als mensen langer leven, ontvangen ze ook langer pensioen. Daarvoor is meer geld nodig. Daardoor stijgen de pensioenverplichtingen en wordt de pensioenregeling duurder, ook voor Pensioenfonds Cosun.

Het is lastig om de toekomstige levensverwachting te voorspellen. Hierbij moeten de oorzaken van sterfte worden achterhaald. Inclusief de vraag of zich daarbij eenmalige of structurele ontwikkelingen voordoen. Minder sterfte kan worden veroorzaakt door medische ontwikkelingen, verbeterde werk- en leefomgeving, maar ook door een verandering van leefstijl.

Hoewel de prognoses met onzekerheid zijn omgeven, is wel duidelijk dat de trend stijgend is. In 2010 schatte het Actuariel Genootschap (AG), de beroepsorganisatie van actuarissen in Nederland, de gemiddelde levensverwachting van mannen op 84,6 jaar en van vrouwen op

87,5 jaar. In 2007 bedroeg de levensverwachting nog 82,2 jaar voor mannen en 85,2 jaar voor vrouwen. Het betreft hier de levensverwachting vanaf 65 jaar.

Mede op basis van de levensverwachting berekenen pensioenfondsen hoeveel geld er in de pot moet zitten om deze uitkeringsverplichting na te kunnen komen.

Extra reserveren

Om voldoende geld beschikbaar te hebben voor de aanzienlijk gestegen levensverwachting en daardoor langere uitkeringsperiode, heeft ons Fonds in 2009 en 2010 in totaal € 28 miljoen extra moeten reserveren. Dit geld is niet aanvullend in het

AOW-uitkering wordt verjaardags'geschenk'

Wie 65 wordt, ontvangt tot nu toe de AOW-uitkering vanaf het begin van de maand waarin hij of zij jarig is. Maar dit gaat in 2012 veranderen.

Minister Kamp van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft namelijk een wetsvoorstel ingediend om de ingangsdatum van de AOW-uitkering te verplaatsen. In 2012 zal deze uitkering niet meer starten op de eerste dag van de maand waarin de medewerker de pensioenleeftijd bereikt, maar op zijn 65e verjaardag.

Pensioenfonds gestort. Het is ten laste gebracht van de in het verleden uit beleggingsrendement opgebouwde vermogensbuffers. Daardoor is de dekkingsgraad van het Fonds met circa 10%-punten gedaald. Bovendien zal de pensioenpremie verder stijgen als gevolg van de duurdere toekomstige pensioenopbouw.

Rentestand en verplichtingen: communicerende vaten

Een pensioenfonds kijkt ver vooruit. Het moet nu weten of het straks de afgesproken pensioenen kan betalen. Elk pensioenfonds moet die verplichtingen berekenen aan de hand van onder meer de actuele marktrente. Daalt die rente, dan stijgen de verplichtingen. Bij een stijging van de rente gebeurt het omgekeerde. Een voorbeeld. Als een pensioenfonds over 20 jaar € 100 nodig heeft voor een pensioen, moet er nu bij een rente van 4% € 47,46 opzij worden gezet. Is de rente 2%, dan moet dat bedrag € 68,64 zijn. De laatste jaren is de rente waarmee pensioenfondsen rekenen sterk gedaald. De grafiek hiernaast laat dat zien. Hierdoor moeten pensioenfondsen aanzienlijk meer bezittingen hebben om aan toekomstige verplichtingen te kunnen voldoen.

Vereniging van gepensioneerden

Sluit u aan

Er bestaat volop discussie over ons pensioenstelsel. Daarbij ontbreekt één belangrijke stem: die van de gepensioneerden. Politiek, werknemers en werkgevers gaan er stilzwijgend vanuit dat hun belangen bij hen in veilige handen zijn. De vraag is of dit zo is en blijft. Toezichthouder De Nederlandsche Bank bijvoorbeeld heeft meerdere pensioenfondsen erop gewezen dat hun dekkinggraad onvoldoende is. Ze moeten korten op de indexatie of in het geheel niet indexeren. Als gepensioneerde kun je daar nauwelijks invloed op uitoefenen.

Maar dat kan veranderen. Er bestaat namelijk de mogelijkheid om de gepensioneerden zitting te laten nemen in de besturen van de pensioenfondsen. Met als voorwaarde dat hun vertegenwoordiging representatief is. Sinds kort hebben de gepensioneerden van Cosun/Suiker Unie zich verenigd. Aanvankelijk had deze Vereniging van gepensioneerden zo'n 170 leden. Dat was te weinig om namens alle 1.400 gepensioneerden te kunnen spreken. Maar na de oproep van juli 2011 aan gepensioneerden die nog geen lid waren, kwam er een grote respons op gang. De vereniging heeft nu al meer dan 400 leden. Het bestuur dankt iedereen die aan de oproep gehoor heeft gegeven. Maar we zijn er nog niet. Ons streven is om dit jaar nog de 500 leden te bereiken.

Het bestuur van de Vereniging van gepensioneerden.
Vlnr: J. Huijbrechts, J. Wisse (secretaris), D. Hofman, S. Bierkens en W. Dijkstra (voorzitter).

Contributie

Er moeten zich dus nog meer gepensioneerden aansluiten. Daar is alle reden voor. Want uit onderzoek blijkt dat mensen die zich goed georganiseerd hebben hun belangen beter behartigd zien en meer bereiken dan zij die niet georganiseerd zijn. Sluit u dus aan. Dat gaat heel gemakkelijk. Zend uw naam en adres naar de Vereniging van gepensioneerden Koninklijke Cosun, Antwoordnummer 275, 4800 MG Breda. Een postzegel is niet nodig.

De ledenvergadering in april, waar dertig procent van de leden aanwezig was, heeft de contributie vastgesteld op € 1,00 per maand.

En dan ben je met pensioen ....

Naam: Etienne Dierickx (74)
Werkte als: Hoofd administratie bij Suiker Unie

'Video en reizen'

"Ik heb direct mijn bezigheden gezocht in hobby's als schaken en bridgen, maar vooral de videoclub. Daar leerde ik filmen en het resultaat ervan te monteren tot een presentabel product. Deze hobby kan ik goed combineren met de passie van mijn vrouw en mij: vakanties. Frankrijk, Turkije, Spanje, Scandinavië, Zuid-Afrika en Indonesië. De natuur en cultuur in beeld vastleggen, ja dat is geweldig."

Pensioen akkoord?

Al enkele jaren zijn de pensioenen in Nederland volop in het nieuws. Eerst waren er problemen met de dekkingsgraden van fondsen als gevolg van de financiële crisis. In juni 2010 was er een akkoord over een ander pensioensysteem. En in juni 2011 was er een akkoord over de wijze waarop het pensioenakkoord zou moeten worden gelezen. Maar ondanks alle 'akkoorden' gaat de discussie aan vakbondszijde nog voort. Het uiteindelijke resultaat zullen we moeten afwachten. Wijnand Pirée is per 1 april adjunct-directeur P&O bij Suiker Unie. Als zodanig is hij ervoor verantwoordelijk om, in overleg met de vakorganisaties, het toekomstige pensioenarrangement in te vullen. Wijnand legt uit waar het pensioenakkoord nu eigenlijk over gaat.

Wijnand Pirée
Adjunct-directeur
P&O Suiker Unie

Het Nederlandse pensioensysteem staat wereldwijd bekend als het beste ter wereld. Het bestaat uit een basisuiterkering (AOW) vanuit de overheid en een aanvullend pensioen, gebaseerd op het verdiende salaris, opgebouwd tijdens de jaren die men heeft gewerkt.

Steeds duidelijker wordt echter dat het systeem kwetsbaar is. Zo worden mensen steeds ouder. Daardoor moeten AOW en aanvullend pensioen steeds langer worden uitgekeerd. Dat maakt de financiering ervan duurder. Daarnaast is een hoog beleggingsrendement op de pensioengelden noodzakelijk om het pensioen minimaal mee te laten groeien met de jaarlijkse inflatie. Echter, in de afgelopen tien jaar is er, inclusief 2011, drie keer een beurscrisis geweest. Hierdoor waren er sterk tegenvallende beleggingsrendementen. Er zijn kortom maatregelen nodig om het

pensioenstelsel toekomstbestendig te maken.

Maatregelen

Werkgevers, werknemers en overheid hebben daartoe een aantal maatregelen met elkaar besproken.

- Dat we langer leven, kan worden ondervangen door langer te blijven werken. Mensen, geboren na 31 december 1954, gaan 1 jaar later met pensioen. Voor mensen geboren na 31 december 1959 wordt de pensioenleeftijd naar verwachting 67 jaar. Dit helpt het pensioensysteem op twee manieren. De uitkeringsduur loopt niet verder op. En er wordt meer jaren pensioen opgebouwd, dus meer gespaard.
- De AOW wordt welvaartsvast. De AOW-uitkeringen stijgen jaarlijks mee met de gemiddelde CAO-verhogingen. Hierdoor wordt het basispensioen dus iets beter.
- Je kunt de AOW, net als je pensioen,

straks eerder of later in laten gaan.

Ga je eerder met pensioen, dan word je uitkering lager (AOW daalt 6,5% per jaar). Ga je later, dan wordt hij uiteraard hoger.

- In het huidige systeem moet soms extra worden gestort om de dekkingsgraad van het Fonds te verbeteren. Als deze hoog genoeg is, kunnen premiekortingen worden gegeven. Door de rekenregels te veranderen, kan gewerkt worden met een stabiele premie. Geen kortingen, maar ook geen extra stortingen meer. Eventueel kan aan de CAO-tafel, in het kader van het totale arbeidsvoorwaardenpakket, over extra geld voor pensioenen worden gesproken.
- Werkgevers en werknemers moeten samen gaan nadenken hoe medewerkers langer door kunnen werken. Denk hierbij aan gezond werk, scholing en dergelijke.
- Het moet duidelijker worden welke

risico's er zitten aan pensioenen. Mensen moeten beter gaan begrijpen dat pensioenen nooit volledig zeker zijn geweest. Onvoorziene omstandigheden hebben altijd al kunnen leiden tot een lager pensioen. Dat is in het verleden onderbelicht gebleven. De communicatie hierover moet verbeteren.

Stabieler

Deze oplossingen moeten leiden tot een eenvoudiger en stabieler pensioensysteem. Maar de discussie is nog niet voorbij. De materie is complex. De betrokkenen blijven onderdelen van het akkoord op hun eigen wijze uitleggen. Daardoor ontstaat opnieuw onenigheid. Eind augustus was het

nog niet duidelijk op welke onderdelen de afspraken nog veranderen. Als die duidelijkheid er volledig is, kunnen werkgevers en werknemers afspraken maken over het aanpassen van de bestaande pensioenregelingen.

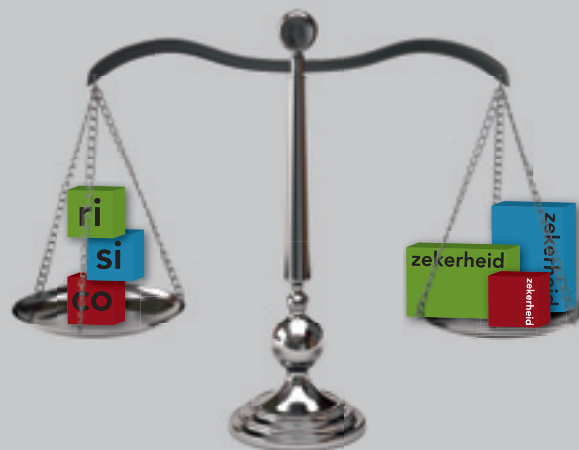
Gezonde balans tussen zekerheid en risico

Pensioenfondsen beleggen de premies die ze jaarlijks ontvangen. Hierdoor proberen ze kapitaal op te bouwen. Dat kapitaal is nodig om alle huidige en toekomstige pensioenen te kunnen uitbetalen. Als pensioenfondsen niet zouden investeren in beleggingen met een verwachte hoge opbrengst, zoals aandelen, zou dat leiden tot lagere pensioenen voor de deelnemers of tot onbetaalbare pensioenen.

Het Pensioenfonds moet extra rendement op zijn beleggingen behalen omdat het de ambitie heeft om de prijsinflatie (duurder levensonderhoud) zoveel mogelijk te compenseren in de pensioenen. En omdat het Fonds steeds meer geld nodig heeft vanwege de alsmaar toenemende levensverwachting. Daartoe moet het Fonds nog meer risico nemen.

Beleggingsrisico kan echter goed of slecht uitpakken. In dat laatste geval kan het vermogen van het Pensioenfonds te laag worden om aan de uitkeringsverplichting te voldoen. In die situatie wordt afstempeling (verlagen) van de pensioenuitkering noodzakelijk. Uiteraard wil het Pensioenfonds Cosun dit voorkomen. De kunst daarbij is te zorgen voor een gezonde balans tussen zekerheid en risico.

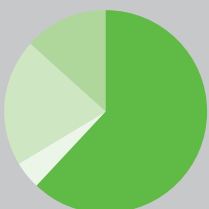
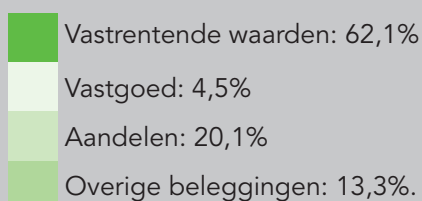
Daarnaast moet het Fonds duidelijk uitleggen wat de risico's zijn. Het moet blijven beleggen. Anders wordt het pensioen onbetaalbaar. Maar het Fonds moet ook de

keuze transparant maken. Willen we meer zekerheid, of zijn we bereid meer risico te lopen met de kans op hogere rendementen? Meer zekerheid betekent lagere rendementen. Dan moet echter meer premie worden betaald. Óf het Fonds moet genoeg nemen met lagere kansen op indexaties van het pensioen óf zelfs met een lager pensioen. En misschien is het zelfs 'en-en'. Die keuze moet de mensen – collectief – duidelijk worden voorgelegd.

Het pensioenakkoord lijkt de verdeling van risico's over werkgever, werknemer en gepensioneerde inzichtelijker te maken. Zodra er meer duidelijkheid is over de consequenties van het pensioenakkoord voor de Cosun-pensioenregelingen, komen wij op dit onderwerp terug.

Hiernaast ziet u de feitelijke verdeling van ons vermogen per eind 2010.

Fusie levert diverse voordelen op

Per 1 januari 2011 zijn Pensioenfonds Suiker 2007 en Pensioenfonds Cosun samengegaan. De fusie levert diverse voordelen op.

Pensioenfonds Suiker 2007 bestond nog maar een paar jaar. Alleen de actieve medewerkers van het 'toenmalige' CSM Suiker waren in dit fonds opgenomen. De gepensioneerden bleven, na de overname van CSM Suiker door Royal Cosun, achter in het 'oude fonds' bij CSM nv.

Pensioenfonds Suiker 2007 was een 'gesloten' fonds. Er kwamen geen nieuwe medewerkers van Suiker Unie bij. Zij worden namelijk direct in het Pensioenfonds Cosun opgenomen. Het relatief kleine Pensioenfonds Suiker 2007 zou door pensioneringen gaan krimpen. Hoewel de financiële draagkracht goed was, is na veel onderzoek de conclusie getrokken dat het fonds op termijn onvoldoende draagkracht had voor een zelfstandig bestaan. Daarom is tot een fusie besloten.

Het tot uiting brengen van de verschillen in financiële draagkracht tussen beide fondsen leverde veel discussie op. Voor beide fondsen is gekeken welke langjarige financiële posities zijn te verwachten en tot welke reële dekkingsgraden (rekening

houdend met toekomstige indexaties) dit kan leiden.

Na overleg met de deelnemersraad van Pensioenfonds Suiker 2007 is vervolgens besloten om - ter compensatie van de verschillen in reële dekkingsgraad - de deelnemers van Pensioenfonds Suiker 2007 een eenmalige verhoging van de opgebouwde pensioenrechten toe te kennen.

Het fusiefonds blijft de regeling van Pensioenfonds Suiker 2007 uitvoeren. Maar het premie- en indexatiebeleid van Pensioenfonds Cosun is ook voor het fusiefonds van kracht.

De fusie leidt tot een groter draagvlak voor risico's en tot een beperking van de uitvoeringskosten. Met één fonds is het beheer eenvoudiger.

Ten slotte zijn de vooruitzichten voor de premie, verwachte dekkingsgraden en indexaties/toeslagen beter.

Eén regeling

Het bestuur van Pensioenfonds Cosun heeft de sociale partners verzocht de mogelijkheden te onderzoeken om ook de twee pensioenregelingen te harmoniseren tot één regeling.

De partners bespreken dit tijdens het arbeidsvoorwaardenoverleg, waar de pensioenregeling uiteraard onderdeel van uitmaakt. Sociale partners hebben dit onderwerp dan ook dit voorjaar op de agenda gezet.

Echter, eind augustus had Nederland nog steeds geen formeel pensioenakkoord. De sociale partners hebben daarom besloten eerst dit akkoord af te wachten, voordat ze de specifieke situatie van de pensioenregelingen bij Cosun gaan bespreken.

Pensioenfonds Suiker 2007, inclusief bestuur, deelnemersraad en verantwoordingsorgaan, is opgeheven. Het geheel van bezittingen en schulden/voorzieningen is ingebracht in Pensioenfonds Cosun. Het bestuur en de deelnemersraad van Pensioenfonds Cosun zijn tot 2016 uitgebreid met elk twee personen uit de vergelijkbare organen van het voormalige Pensioenfonds Suiker 2007.

Johan Scheper
Bestuurslid Pensioenfonds Cosun

Vlnr: J. Vriens (secretaris) en J. Scheper (voorzitter) van Pensioenfonds Suiker 2007.
A. van Dienst (secretaris) en W. van den Nieuwenhof (voorzitter) van Pensioenfonds Cosun.